

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Тарасевич Н. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: nvt4364@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2110-7320

Анотація. Метою дослідження є оцінювання інтеграційних пріоритетів зовнішньоторговельних відносин Одеського регіону та Європейського Союзу в умовах функціонування зони вільної торгівлі. Під час написання статті використовувався системно-аналітичний метод; метод порівняння – для визначення причин та ступеню впливу динамічних змін і відхилень; метод угруповань – для систематизації фактичних даних; метод табличного відображення аналітичних даних – для відображення аналітичної інформації. Проаналізовано основні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі товарною продукцією Одеського регіону з позицій її готовності до включення у процеси економічної інтеграції з Європейським Союзом. Виявлені динаміка експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеської області, динаміка зміни зовнішньоторговельного сальдо товарної продукції регіону. Досліджено тенденції експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону з країнами Європейського Союзу. Встановлено проблеми, які стримують ефективний розвиток зовнішньоторговельних відносин. Обґрунтовано, що на нинішньому етапі основою регіональної політики має стати формування умов для ефективного розвитку економічного та галузевого співробітництва у пріоритетних сферах господарювання. Визначено пріоритетні напрями у сфері подальшого розвитку міжнародної торгівлі. Практична значимість дослідження полягає у визначенні особливостей зовнішньої торгівлі товарною продукцією в Одеському регіоні, в аналізі тенденцій, напрямків її розвитку та місця у системі сучасних міжнародних торговельних відносин з ЄС.

Ключові слова: європейська інтеграція, зовнішньоторговельні відносини, зона вільної торгівлі, Одеський регіон, експорт, імпорт товарної продукції, міжнародна торгівля.

INTEGRATION PRIORITIES OF FOREIGN TRADE RELATIONS OF THE ODESSA REGION AND THE EUROPEAN UNION

Tarasevych Nataliia, PhD in Economics, Associate professor of the Department of Banking, Odessa National Economic University, Odessa, Ukraine
e-mail: nvt4364@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2110-7320

Abstract. The purpose of the article is to assess the integration priorities of foreign trade relations of the Odesa region and the European Union in the conditions of the functioning of the free trade zone.

Method. the system-analytical method was used; comparison method - to determine the causes and degree of impact of dynamic changes and deviations; grouping method - to systematize factual data; method of tabular display of analytical data - for displaying analytical information.

The main trends in the development of foreign trade in commodity products of the Odesa region are analyzed from the point of view of its readiness to be included in the processes of economic integration with the European Union. The dynamics of export and import of foreign trade in goods of the Odesa region, the dynamics of changes in the foreign trade balance of commodity products of the region are revealed. The trends of export and import of foreign trade in goods of the Odesa region with the countries of the European Union were studied. The problems that hinder the effective development of foreign trade relations have been identified. It is substantiated that at the current stage, the basis of regional policy should be the formation of conditions for the effective development of economic and sectoral cooperation in the priority spheres of economy. Priority directions in the field of further development of international trade have been determined.

The practical importance of the study is to determine the features of foreign trade in goods in the Odesa region, the analysis of trends, directions of its development and its place in the system of modern international trade relations with the EU.

Keywords: european integration, foreign trade relations, free trade zone, Odesa region, export, import of commodity products., international trade.

JEL Classification: F140, F150, F 490.

Постановка проблеми. В умовах посилення інтеграційних процесів одним з

найважливіших напрямів економічної політики держави є розвиток зовнішньоторговельної діяльності регіонів України, який полягає у розширенні взаємовідносин з країнами Європейського Союзу та входженні національної економіки до світового економічного простору. Нині в Україні відбувається процес радикальної трансформації зовнішньої торгівлі. Поштовхом до цього став вступ України до СОТ у 2008 році та підписання у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, економічна частина якої мала своє відображення у створенні зони вільної торгівлі. 1 січня 2016 року набула чинності Угода про Поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Україною та Європейським Союзом. У цих умовах важливо оцінити тенденції розвитку зовнішньої торгівлі товарної продукції Одеського регіону з країнами ЄС.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню теоретичних та практичних засад розвитку зовнішньоторговельних відносин України та країн Європейського Союзу присвячено багато наукових праць відомих вчених. Питаннями зовнішньоекономічної діяльності та трансформації структури регіональної економіки займалися такі вітчизняні науковці:

Т. І. Зосименко [1], Д. В. Окара, І. Л. Ковальова, В. Г. Чернишев [2], В. І. Дубницький, С. О. Федулова [3], Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова [4] та інші вчені.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Глобалізація економіки, інтенсифікація розвитку міжнародних економічних відносин, фундаментальні зрушення у характері та структурі сучасного міжнародного поділу праці обумовлюють подальший розвиток суті та змісту міжнародної економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС передбачає співпрацю за різними напрямками міжнародної діяльності, але зовнішньоторговельна сфера має пріоритетне значення для масштабного зближення з Європейським Союзом в усіх секторах економіки. Водночас слід враховувати значення окремих регіонів України в інтеграційних процесах входження до єдиного європейського ринку [5; 6]. Тому подальшого оцінювання потребує дослідження тенденцій розвитку зовнішньоторговельних відносин країни з ЄС в регіональному аспекті.

Мета дослідження. Метою дослідження є оцінювання інтеграційних пріоритетів зовнішньоторговельних відносин Одеського регіону та Європейського Союзу в умовах функціонування зони вільної торгівлі.

Основний матеріал. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС передбачає співпрацю за різними напрямками зовнішньоторговельної сфери, такими як торгівля товарами та послугами, митно-тарифне регулювання, інвестиційна й конкурентна політика, врегулювання суперечок.

Європейська Рада на саміті у Брюсселі 23 червня 2022 року ухвалила рішення про надання Україні статусу кандидата в Європейський Союз. Офіційний статус кандидата на членство в ЄС передбачає масштабне зближення з ЄС в усіх секторах економіки та процес повного входження до єдиного ринку Євросоюзу.

Європейський Союз є головним торговельним партнером України. За результатами 2021 року питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС склала 39,2% від загального обсягу торгівлі України (у 2020 році – 38,8%) [7]. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС надана у таблиці 1.

Таблиця 1.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС за період 2019-2021 рр.

	Показники	2019, млрд.дол.	2020, млрд. дол.	2021, млрд. дол.	Зміни до відповідного року, %	
					2020 до 2019	2021 до 2020
Товари та послуги	ЗТО	50,9	46,3	62,5	-9,0	+35,0
	Експорт	23,0	20,8	30,2	-9,4	+45,5
	Імпорт	27,9	25,5	32,3	-8,7	+26,4
	Сальдо	-4,9	-4,7	-2,0	-4,1	-57,4

Джерело: складено автором за матеріалами [7]

Обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС за період 2019-2021 роки загалом зросли на 22,8%, з цього зростання експортні операції збільшилися на 31,7%,

імпортні – на 15,8%. У цілому простежується дуже позитивна тенденція до випереджуючого темпу зростання експорту над імпортом в зовнішньоторговельних операціях між Україною та країнами ЄС.

Це призводить до того, що частка експортних зовнішньоторговельних операцій у загальному обороті поступово зростає до рівня 48,8% за 2021 рік проти 45,2% за результатами 2019 року, що є дуже позитивною тенденцією розвитку зовнішньої торгівлі України з європейськими країнами. Це вказує на переорієнтацію вітчизняних виробників на європейський ринок. Хоча ці темпи зростання не такі стрімкі, як очікували вітчизняні суб'єкти господарської діяльності, але структурні зрушення в національній економіці стануть помітнішими при продовженні дії зони вільної торгівлі.

Слід зазначити, що дуже негативні тенденції спостерігалися впродовж 2020 року, що було пов'язано насамперед із впливом на зовнішньоторговельні операції пандемії та зниженням відповідно економічної активності у країнах світу.

Можна зробити висновок, що показники обсягів зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС поступово зростають, хоча сальдо зовнішньої торгівлі залишається від'ємним, проте його показник поступово зменшується.

Одним з важливих напрямів загальної економічної політики держави є розвиток зовнішньої торгівлі регіонів України, який полягає у розширенні взаємовідносин окремих областей з країнами Європейського Союзу та входженні національної економіки до світового економічного простору.

Міжнародна торгівля товарами має вагоме значення для економіки Одеського регіону. Динаміка експорту та імпорту товарів Одеського регіону за період 2011-2021 рр. надано у таблиці 2.

У 2021 році, порівнюючи з 2011 роком, експорт зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону збільшився на 10,2%, водночас імпорт товарної продукції скоротився на 26,5%. Це дуже позитивна тенденція, що характеризує значне поліпшення стану платіжного балансу Одеського регіону.

Таблиця 2.

Динаміка експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеської області у 2011-2021 рр.

Період	Експорт товарної продукції			Імпорт товарної продукції			Сальдо, тис. дол. США
	Обсяг, тис. дол. США	Темп зростання, %	Частка до заг. обсягу%	Обсяг, тис. дол. США	Темп зростання, %	Частка до заг. обсягу%	
2011	1541120,7	91,5	2,3	3145407,2	89,4	3,8	-1604286,5
2012	1784639,5	115,8	2,6	4304579,9	136,9	5,1	-2519940,4
2013	628431,2	91,3	2,6	3438643,8	79,9	4,5	-1810212,6
2014	1780071,2	109,3	3,3	2078630,6	60,5	3,8	-298559,4
2015	1727480,4	97,1	4,5	967276,0	46,5	2,6	760204,4
2016	1520473,9	88,0	4,2	1231360,6	127,3	3,1	289113,3
2017	1813852,2	119,3	4,2	1427930,8	116,0	2,9	385921,4
2018	1668313,7	92,0	3,5	1546963,6	108,3	2,7	121350,1
2019	1384102,9	83,0	2,8	1881084,2	121,6	3,1	-496981,3
2020	1360392,3	98,3	2,8	2183765,4	115,1	4,0	-823373,1
2021	1697773,0	124,8	2,5	2311066,0	105,8	3,2	-612293,0

Джерело: складено автором за матеріалами [8]

За період 2011-2021 рр. обсяг експорту товарів Одеського регіону в абсолютних значеннях збільшився на 156,6 млн. дол. США. Водночас слід зазначити, що найбільші темпи зростання експорту товарів в Одеському регіоні спостерігалися у 2012, 2014, 2017 та 2021 роках. Найбільші обсяги експорту товарної продукції Одеський регіон забезпечив у 2017 році, але

впродовж наступних трьох років спостерігалася негативна тенденція до скорочення обсягів експорту, яка змінилася на позитивну тенденцію значного зростання за результатами 2021 року.

Частка експорту товарної продукції Одеського регіону складає від 2,3% до 4,5% експорту країни впродовж періоду дослідження. Однак, починаючи з 2015 року, питома вага експорту області має стійку тенденцію до поступового скорочення. Такі зміни вагомості Одеського регіону у загальнонаціональному обсязі експорту товарів потребує здійснення термінових заходів щодо стимулювання торговельних експортних операцій регіону, який має значний економічний потенціал.

За період 2011-2021 рр. обсяг імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону в абсолютних значеннях скоротився на 834,3 млн. дол., що значно перевищує зростання експорту товарної продукції. Найбільші обсяги імпорту товарної продукції Одеський регіон мав у 2012 році. Водночас слід зазначити, що найбільші темпи скорочення імпорту зовнішньої торгівлі товарами в Одеському регіоні спостерігалися у 2013-2015 роках.

Частка імпорту товарної продукції Одеського регіону складає від 2,6% до 5,1% імпорту країни впродовж періоду дослідження та має значний варіаційний характер. Тенденції змін експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону обумовили динаміку сальдо зовнішньої торгівлі.

Загалом, починаючи з 2019 року до 2021 року, спостерігається негативна тенденція щодо перевищення обсягів імпорту продукції, що призвело до появи негативного сальдо зовнішніх торговельних операцій.

Динаміка експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону за групами країн надана у таблиці 4.

Дані таблиці показують, що загальний експорт товарів Одеського регіону в країни ЄС за період дослідження збільшився загалом на 65,7%, досягнув на 01.01.2022 року 463,9 млн. дол. Водночас слід зазначити, що експорт товарів області в інші країни світу скоротився за обсягами на 18,0%.

Таблиця 4.

Динаміка експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону за групами країн у 2012-2021 рр.

	Період									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Експорт товарів регіону										
Експорт товарів, млн. дол.	1784,6	1628,4	1780,1	1727,5	1520,5	1813,6	1668,3	1384,1	1360,4	1697,8
у %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
В країни ЄС (27), млн. дол.	279,9	319,1	440,1	441,1	354,0	459,3	449,3	341,5	329,6	463,9
у % до підсумку	15,7	19,6	24,7	25,5	23,3	25,3	26,9	24,7	24,2	27,3
В інші країни, млн. дол.	1504,7	1309,3	1340,0	1286,4	1166,5	1354,3	1219,0	1042,6	1030,8	1233,9
у % до підсумку	84,3	80,4	75,3	74,6	76,7	74,7	73,1	75,3	75,8	72,7
Імпорт товарів в регіон										
Імпорт товарів, млн. дол.	4793,3	4347,7	2308,0	982,0	1247,0	1465,9	1556,2	1905,1	2183,8	2311,1
у %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
З країн ЄС (27), млн. дол.	850,8	757,6	671,1	283,1	341,8	402,5	364,9	454,5	434,1	585,1

у % до підсумку	17,7	17,4	29,1	28,8	27,4	27,5	23,4	23,9	19,9	25,3
З інших країн, млн. дол.	3942,5	3590,1	1636,9	698,9	905,2	1063,4	1191,3	1450,6	1749,7	1726,0
у % до підсумку	82,3	82,6	70,9	71,2	72,6	72,5	76,6	76,1	80,1	74,7

Джерело: складено автором за матеріалами [8]

Однак, питома вага експорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону в країни ЄС складає лише 27,3% загального експорту товарів, що є найбільшою величиною за період спостереження з 2012 року. Тобто спостерігається позитивна тенденція перерозподілу експорту товарної продукції з акцентом на країни Європейського Союзу. Відповідно частка експортної групи інших країн світу скоротилася до 72,7%.

Загальний імпорт товарів Одеського регіону з країн ЄС за період дослідження скоротився загалом на 31,2%, досягнув на 01.01.2022 року 585,1 млн. дол. Водночас слід зазначити, що імпорт товарів області з інших країн світу скоротився за обсягами на 56,2%. Незважаючи на тенденцію зниження обсягів імпорту, він незначно перевищує обсяги експорту, що є негативною динамікою. Також слід зазначити, що Одеський регіон в динаміці збільшує питому вагу імпорту товарів з країн Європейського Союзу, має на останню звітну дату 25,3% імпортованих товарів з країн ЄС.

Сальдо експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону з країнами ЄС у 2012-2021 рр. надано на рис. 1. Дані рис. 1 показують, що впродовж десяти років можна виділити три основних періоди змін зовнішньоторговельного сальдо Одеського регіону з країнами ЄС. Найгіршим періодом можна вважати 2012-2014 роки, коли спостерігалось негативне співвідношення експорту та імпорту товарної аграрної продукції Одеського регіону з країнами Європейського Союзу.

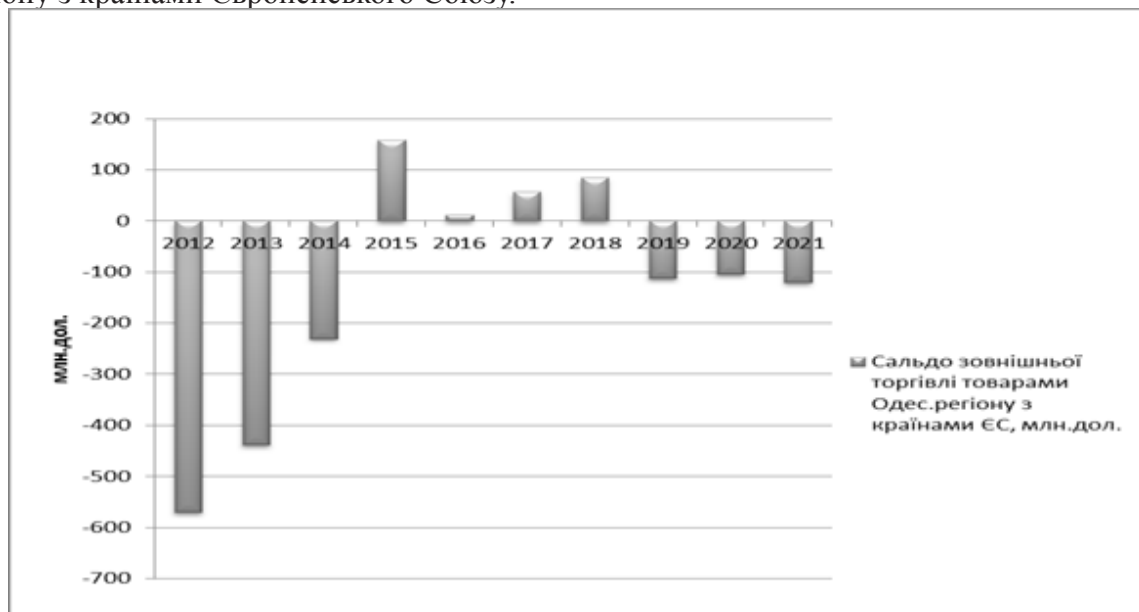

Рис. 1. Сальдо експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону з країнами ЄС у 2012-2021 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [8]

Але у 2015 році ситуація значно поліпшилася та сальдо стало позитивним і становило 158,0 млн. дол. США. Впродовж 2015-2018 років позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарною продукцією з країнами ЄС зберігалось. Але впродовж 2019-2021 років спостерігаються негативні тенденції щодо появи негативного сальдо зовнішньої торгівлі з країнами ЄС з наявністю поступової тенденції до його зростання.

У сучасних економічних умовах країна має багато проблем, які стримують ефективний розвиток міжнародної економічної політики і зовнішньої торгівлі товарами [9]: недостатньо фінансування Експортно-кредитного агентства; незабезпеченість належним фінансуванням інфраструктури з підтримки експорту в Україні; незначна частка вітчизняного малого і середнього бізнесу в експорті; недостатнє залучення в регіональні проекти інвестиційних коштів – відсутня стратегія залучення та ефективного розпорядження інвестиційними коштами у межах регіональних проектів; обмеженість доступу до зовнішніх ринків, а також застосування іншими країнами інструментів політики протекціонізму; недостатня технологічність виробництва, що не забезпечує можливості збільшити продуктивність економіки; експорт переважно сировинної продукції на світовий ринок; високий рівень нерегульованого тіньового сектору.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що відповідно до специфіки експортних потреб Одеського регіону в напрямку пошуку найбільш ефективних шляхів розвитку експортного потенціалу з країнами Європейського Союзу необхідно: максимально активізувати потенційні конкурентні переваги регіональної економіки; забезпечити умови розвитку імпортозаміщення продукції шляхом власного регіонального виробництва, що є одним з важливих аспектів напрямків міжнародного економічного співробітництва. Для подальшого розвитку експортного потенціалу Одеської області доцільно: створення додаткової системи логістичних центрів, спрямованих на задоволення експортних потреб регіону; удосконалення планувальної діяльності з розвитку промислового потенціалу регіону, яка передбачає створення ряду спеціалізованих відділів по роботі з потенційними інвесторами, що готові інвестувати в розширення експортно-потенційних можливостей регіону. Крім того, для відновлення економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності регіону необхідно створювати наукомістку інноваційну продукцію, продукцію з доданою вартістю для її експорту.

Стратегією розвитку Одеської області на період 2021-2027 років в якості Стратегічного пріоритету чотири щодо створення ефективного економічного простору проголошено створення інноваційних промислових підприємств [10, с. 95]. Потенційними сферами реалізації цього завдання є: популяризація результатів наукових досліджень, прикладних розробок та успішних прикладів наукоємної та інноваційної діяльності; сприяння впровадженню сучасних технологій, виробництву інноваційного продукту; залучення бюджетних та позабюджетних фінансових ресурсів для впровадження інноваційних проектів; реалізація обласних програм фінансової підтримки підприємництва; залучення дешевого фінансування за рахунок грантових та інших коштів міжнародних фінансових організацій.

Список літератури

1. Зосименко Т. І. Компаративний аналіз показників зовнішньої торгівлі регіонів України в контексті європейської інтеграції. *Інтелект XXI*. 2016. № 5. С. 12-16.
2. Окара Д. В., Ковальова І. Л., Чернишев В. Г. Зовнішня торгівля аграрною продукцією Одеської області. *Агросвіт*. 2019. № 13—14. С.23-32.
3. Дубницький В. І., Федулова С. О. Передумови трансформаційних процесів у регіонах України. *Регіональна економіка*. 2016. № 2 (80). С. 34-43.
4. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]. / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова. К.: Центр учбової літератури, 2016. 240 с.
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11>. (дата звернення: 10.07.2022).
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 08.07.2022).
7. Бюлетень поточного стану торговельних відносин між Україною та ЄС. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>. (дата звернення: 08.07.2022).
8. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 12.07.2022).
9. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова КМУ від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>. (дата звернення: 16.07.2022).

10. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки: Рішення Обласної ради від 03 березня 2020 р. №1228-VII. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky.pdf/>. (дата звернення: 18.07.2022).

References

1. Zosymenko, T. I. (2016) Komparatyvnyj analiz pokaznykiv zovnishn'oi torhivli rehioniv Ukrainy v konteksti ievropejs'koi intehtratsii. *Intelekt XXI*, 5, 12-16. [In Ukrainian].
2. Okara, D. V., Koval'ova, I. L., Chernyshev, V. H. (2019). Zovnishnia torhivlia ahrarnoiu produktsiiei u Odes'koi oblasti. *Ahrosvit*, 13-14, 23-32. [In Ukrainian].
3. Dubnytskyy, V. I., Fedulova, S. O. (2016). Preconditions of transformation process in the regions of Ukraine. *Rehional'na ekonomika*, 2(80), 34—43. [In Ukrainian].
4. Foreign economic activity: enterprise-region: a monograph (2016). / Kozak, Yu. H., Prytula, N. V., Yermakova, O. A. K.: Tsentruchovoi literatury. [In Ukrainian].
5. Order of the CMU (2015). On approval of the Concept of the State target program for the development of the agricultural sector of the economy until 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-D1%80?v=617d3c0773158#Text>. (Accessed 10 July 2022). [In Ukrainian].
6. Resolution of the CMU (2020). On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. (Accessed 08 July 2022). [In Ukrainian].
7. Ministry of Economy of Ukraine (2022) Bulletin of the current state of trade relations between Ukraine and the EU. URL: <https://www.me.gov.ua>. (Accessed 08 July 2022). [In Ukrainian].
8. Official site of the Main Department of Statistics of Odessa region. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/04/zb_vrp_2018.pdf. (Accessed 12 July 2022). [In Ukrainian].
9. Decree of the President of Ukraine (2019). On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>. (Accessed 16 July 2022). [In Ukrainian].
10. Regional council (2020). Development strategy of the Odesa region for the period 2021-2027. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky.pdf/>. (Accessed 18 July 2022). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.08.2022

Прийнята до публікації 20.08.2022